

شماره: ۰۶۴۷۰۰۷۰۰۰
تاریخ: ۱۴۰۰.۰۸.۰۹
پیوست:

ریاست محترم کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، البرز، اصفهان، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان، یزد

سلام. اطالة دادرسی در دادگاه‌های کشورمان یکی از معضلاتی است که سبب نارضایتی جدی مراجعان به دستگاه قضایی شده و مدیران کشور، به ویژه رئیس محترم قوه قضاییه، نیز نسبت به ادامه این شرایط به شدت گله‌مند هستند. ایشان، طی بخشنامه‌ای خطاب به مسئولان قوه قضاییه، بجای خواستار کاستن از اطالة دادرسی و سر و سامان دادن به این نقطه ضعف اساسی شده‌اند. با توجه به سهمی که کارشناسان رسمی، همکاران خودمان، در این امر دارند، بر عهده اینجانب و اعضای شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری و رؤسای کانون استان‌ها و کلیه همکاران کارشناس است که به این وضعیت، در حدی که مسئول آن هستیم، خاتمه بدهیم، و، دست‌کم، از شدت و جذب آن بکاهیم و در محدوده مدیریت خود، جلوی ادامه وضعیت موردنظر را، با تمام توان، بگیریم.

به همین منظور و بر اساس مواد ۷ و ۱۹ قانون کارشناسان رسمی دادگستری و به استناد بنده مصوّبة مورخ ۱۳۹۸/۰۹/۲۱ شورای عالی، «دستورالعمل رفتار حرفه‌ای کارشناسان رسمی دادگستری برای حذف عامل کارشناسی در اطالة دادرسی» به تصویب شورای عالی رسیده و برای اجرا ابلاغ می‌شود.

جناب عالی و ارکان آن کانون مکلفاًید نسخه‌های آن را در اختیار کارشناسان قرار دهید، ایشان را آموزش دهید، دلالت کنید، تا در نهایت موفق بشویم ابعاد خسارت‌زای اطالة دادرسی را، به سهم خود، بزداییم.

معاون محترم نظارت شورای عالی مؤلف اند که با ساز و کارهای کارساز، و بدون مماشات، بر اجرای دستورالعمل پیوست نظارت مؤثر نمایند و حسب مورد، بدون فوت وقت، گزارش عملکرد کانون‌ها را به اینجانب ارائه دهند.

طهماسب مظاہری
رئیس شورای عالی

دستورالعمل رفتار حرفه‌ای کارشناسان رسمی دادگستری

برای حذف عامل کارشناسی در اطالة دادرسی

تدقیق و طمأنینه لازم و مناسب و پرهیز از شتاب‌زدگی از ضروریات دادرسی و صدور احکام در دادگاه‌هاست. اطالة دادرسی نه فقط مختص نظام قضایی ایران بلکه پدیده‌ای جهانی است؛ ولی فرایند دادرسی و صدور احکام در محاکم ایران بیش از اندازه زمان‌گیر و طولانی است، به‌گونه‌ای که علاوه بر نارضایتی مدیران کشور، یکی از موجبات اصلی ناخرسنی عمومی است. در فرآیند رسیدگی به یک پرونده در محاکم دادگستری، مجموعه‌ای از عوامل شامل دفاتر دادگاه‌ها، قضاط، انبوه پرونده‌ها، وکیلان مدافع، طرفین دعاوی، و کارشناسان رسمی دادگستری درگیر هستند و هر یک به نحوی عامل اطالة دادرسی می‌شوند؛ و البته هیچ‌یک از این عوامل به تنها یی موجب اطالة دادرسی نیست. اما آنچه سهم ماست این است که مرحله کارشناسی در محاکم دادگستری، یکی از عوامل اطالة دادرسی است، البته نه به آن اندازه که در تریبون‌های عمومی عنوان می‌شود و گناه اطالة دادرسی را یکسره بر دوش کارشناسان می‌گذارند. با این حال، کانون کارشناسان و کارشناسان رسمی دادگستری در کلیه استان‌ها، این وظیفه را بر عهده دارند که باز این اتهام را، هر چه اندک هم باشد، از دوش کارشناسان رسمی دادگستری بردارند، و این مستلزم کوشش همه جانبی همه ماست.

شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری برای کاستن از سهم کارشناسان در اطالة دادرسی تمہیداتی اندیشیده و ضمن این دستورالعمل به کارشناسان سراسر کشور ابلاغ می‌نماید.

در ذیل، ابتدا عنوانین احصاء شده علل و عواملی را می‌بینید که، بدون تقدم و تأخیر، در حوزه ارائه نظریه کارشناسی مسبب اطالة دادرسی‌اند. سپس دستورالعمل رفتار حرفه‌ای کارشناسان برای کاستن از اطالة دادرسی و حذف عامل کارشناسی در اطالة دادرسی آورده می‌شود.

ـ

الف. علل و عوامل مسبب اطالة دادرسی (سهم کارشناسان)

۱. عدم اشراف لازم به قوانین و آییننامه‌های ذی‌ربط، و دستورالعمل‌های شورای عالی.
۲. اظهارنظر کارشناسی خارج از قرار کارشناسی.
۳. انجام کارشناسی و اظهارنظر باوجود جهات رد قانونی :

 - (مستند: ماده ۴۲۱ قانون آیین دادرسی کیفری + ماده ۹۱ قانون آیین دادرسی مدنی).
 - ۴. پذیرفتن عضویت در هیئت‌های کارشناسی بدون داشتن صلاحیت در موضوع کارشناسی.
 - ۵. پذیرش تکلیف مالایطاق (پذیرفتن کار کارشناسی خارج از توان و ظرفیت).
 - ۶. اشتغال به امر کارشناسی در ایام مرخصی اعلامشده به کانون ذی‌ربط.
 - ۷. بی‌توجهی در موارد زیر:
 - عدم مطالعه دقیق اوراق پرونده؛
 - برنداشتن یادداشت و کلاسه پرونده؛
 - ثبت نکردن نام و نام خانوادگی و دیگر مشخصات اصحاب دعوا.
 - ثبت نکردن نام وکیلان و شماره تلفن آن‌ها؛
 - تهیه نکردن کپی از مدارک، دادخواست، شکواییه، ضمایم پیوست مدارک، نقشه‌ها و کروکی‌ها، نامه‌ها و گواهی ادارات، استشهادیه‌ها، نظریات کارشناسان قبلی موجود در پرونده، احکام قضایی صادر شده در پرونده، یا در سایر پرونده‌های مرتبط با موضوع کارشناسی.
 - گزارش نکردن به مقام قضایی، اگر حق الزحمه کارشناسی تودیع نشده باشد.
 - ۸. تأخیر در اظهارنظر کارشناسی (یا ارائه گزارش کارشناسی)
 - ۹. عدم درخواست استمهال در مورد قرارهایی که مهلت اعطایی برای اظهارنظر کافی نیست.

شماره: ۴۶۷
تاریخ: ۱۳۹۸/۰۷/۲۸
پیوست:

۱۰. عدم اعلام معدومیت در امر کارشناسی به مقام قضایی و کسب نکردن موافقت از ایشان.
۱۱. تبانی در کارشناسی و اظهارنظر.
۱۲. عدم تمایل بعضی از کارشناسان در عزیمت به مناطق دور از محل اقامت خود.
۱۳. کمبود کارشناس در بعضی از رشته ها و در برخی از مناطق.
۱۴. تعیین یا درخواست دستمزد خارج از حدود تعریفه.
۱۵. تمکین به تکالیف شفاهی مراجع قضایی برای ارائه نظریه تکمیلی.
۱۶. عدم تمدید پروانه در موعد مقرر.
۱۷. عدم حضور در بازپرسی یا سایر مراجع دعوت‌کننده، بدون عذر موجه (ماده ۱۶۳ قانون آینین دادرسی مدنی).
۱۸. عدم حضور — انفرادی یا مشترک — در بازدید از محل موضوع کارشناسی در مواردی که کار به هیئت کارشناسی ارجاع می‌شود.
۱۹. اظهارنظر کارشناسی در یک موضوع مشابه با اختلاف نظریات فاحش.
۲۰. اظهار عقیده کتبی راجع به امر کیفری و/یا حقوقی به صورت ناقص یا مبهم و نارسا (ماده ۳۷ ق.ک.).
۲۱. استفاده از سربرگ‌های مشترک در اظهارنظرهای فردی کارشناسان و استفاده از سربرگ‌های فردی در اظهارنظرهای مشترک.
۲۲. دریافت استعلام‌های ابهام‌آمیز.
۲۳. عدم اعلام تغییر نشانی کارشناس و شماره‌های تماس به کانون.
۲۴. ایرادهای نگارشی در گزارش (narasi بودن جمله‌بندی، عدم رعایت طبقه‌بندی مطالب، نشانه‌گذاری‌های نادرست، پارگراف‌بندی‌های غلط، به کاربردن جمله‌های طولانی، و...).

شماره: ۶۴-۳۰۰۰
تاریخ: ۱۳۹۸.۱۱.۲۳
پست:

۲۵. تحويل ندادن نظرية کارشناسی به هر یک از اصحاب دعوا، شخصاً یا با پست یا از طریق سیستم الکترونیک.

۲۶. مؤکول کردن تسلیم نظریه کارشناسی به وصول حق الزحمه یا مابه التفاوت هزینه کارشناسی.
و عدم ابلاغ نظریه کارشناسی و رأی دادگاه تا زمان واریز حق الزحمه یا مابه التفاوت. (ماده ۱۹ ق.ک.)

۲۷. نامشخص بودن مسئول هیئت کارشناسی و ناهمانگی در مواردی که کار کارشناسی به صورت هیئتی انجام می شود.

خوبختانه، از ابتدای سال ۱۳۸۹، قوه قضائيه و کانون‌های کارشناسان رسمی دادگستری اقدامات جدی برای کاهش زمان رسیدگی دعاوی به عمل آورده‌اند و دستورات لازم به همکاران و دستگاه‌های تابعه صادر کرده‌اند. آخرین اقدام در این زمینه، بخشنامه سنجدیده و محکم رئیس محترم قوه قضائيه به شماره ۹۰۰۰/۱۶۲۷۰۹/۱۰۰۹ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۰۹ است. اکنون شورای عالی کارشناسان نیز به دنبال بررسی‌های فنی ماه‌های گذشته و در حمایت و پشتیبانی از این تحول ارزشمند، ذیلاً دستورالعمل ناظر به برطرف کردن عامل کارشناسی از فهرست عوامل اطالة دادرسی را به کانون‌ها و کارشناسان محترم سراسر کشور ابلاغ می‌نماید.

شورای عالی

کارشناسان رسمی دادگستری

به موجب ماده ۷ و ماده ۱۹ قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری و به استناد بند ۵ مصوبه مورخ ۱۳۹۸/۰۹/۲۱ شورای عالی «دستورالعمل رفتار حرفه‌ای کارشناسان برای کاستن از اطالة دادرسی و حذف عامل کارشناسی از اطالة دادرسی» را به شرح زیر ابلاغ می‌نماید. این دستورالعمل از روز ۱۳۹۸/۱۲/۰۱ برای کلیه کارشناسان در سراسر کشور لازم الاجراست.

۱. ابلاغیه‌های مراجع قضایی در سامانه ثنا، هر روز توسط کارشناسان بازدید شود.
۲. کارشناسان در اولین فرصت ممکن، و حتماً پیش از سرسید زمان مندرج در ابلاغیه، به دادگاه یا مرجع قضایی ابلاغ کننده کارشناسی، مراجعه کنند.
۳. قرار کارشناسی به‌طور کامل و دقیق توسط کارشناس مطالعه شود.
۴. کارشناسان نسبت به ارزیابی صلاحیت‌های خود با مفاد قرار کارشناسی، بررسی نمایند و:
 - الف. در صورت داشتن صلاحیت لازم، برای اجرای قرار کارشناسی، قبول کارشناسی نمایند.
 - ب. در صورت عدم برخورداری از صلاحیت لازم برای قرار کارشناسی، به فوریت به دادگاه اطلاع دهند.
۵. کارشناسان نسبت به ارزیابی "جهات رد" طبق قانون اقدام و در صورت وجود جهات رد، بی‌درنگ به مقام قضایی اطلاع دهند و دلیل یا دلایل جهات رد را اعلام کنند.
۶. کارشناسان، در همان شروع کار، اقدامات لازم برای استخراج اطلاعات اولیه پرونده شامل موارد زیر را انجام دهند:
 - ۱-۶. مطالعه کامل پرونده و اسناد موجود در دادگاه؛
 - ۲-۶. اخذ اطلاعات مربوط به اصحاب دعوی و وکلای آنان، برای برقراری تماس با ایشان؛
 - ۳-۶. اخذ اطلاعات کامل مشخصات دارایی‌های موضوع کارشناسی؛ و

۶-۴. اخذ اطلاعات مربوط به اعضای هیئت کارشناسی در صورتی که ارجاع به هیئت کارشناسی است.

شروع بررسی کارشناسی منوط به جمع‌آوری و بهدست آوردن اطلاعات این بند است. مدارک موجود در پرونده باید حاوی اطلاعات این بند باشد. چنانچه اطلاعات مندرج در این بند در پرونده وجود نداشته باشد، مراتب نقص مدارک به صورت مکتوب به دادگاه اطلاع داده شود و از قاضی تقاضای دستور قاضی برای تکمیل مدارک بنمایند.

۷. کارشناسان نسبت به ارزیابی زمان مورد نیاز برای اجرای قرار کارشناسی و مقایسه با زمان مقرر در قرار کارشناسی اقدام نمایند. در صورتی که زمان مورد نیاز بیش از زمان مصوب باشد، کارشناس یا هیئت کارشناسی، مراتب را، پیش از سرآمدن زمان، به طور مستدل و رسمی، کتاباً به دادگاه اعلام و از دادگاه تمدید زمان یا استمهال بخواهند.

۸. کارشناس موظف خواهد بود بر اساس اسناد و مدارک موجود در پرونده شامل دادخواست، لایحه دفاعیه، اسناد و مدارک ارائه شده در پرونده و عندالاقتضاء اظهارات طرفین در جلسه رسیدگی و، در صورت لزوم، برگزاری جلسه حضوری و استماع نظر طرفین، ارزیابی و نظریه خود را تنظیم و ارائه نماید.

۹. در مواردی که، پس از استماع نظر طرفین، ارائه مدارک تازه‌ای ضرورت پیدا کند، طی صورتجلسه‌ای مکتوب مدارک جدیدی که باید ارائه شود و شخصی که عهده دار ارائه آن مدارک می‌شود و زمان مورد نیاز برای ارائه آن مدارک تعیین گردد. در صورتجلسه به صراحت قید شود که آن مدارک باید به دادگاه ارائه شود و از ارائه مستقیم مدارک به کارشناس خودداری کنند.

یک نسخه از این صورتجلسه توسط کارشناس به رئیس دادگاه ارائه می‌شود و زمان مورد نیاز برای ارائه مدرک یا مدارک جدید، به زمان تعیین شده برای ارائه نظریه کارشناسی افزوده می‌شود.

۱۰. در صورتی که ارائه نظریه کارشناسی در موعد مقرر برای کارشناس یا هیئت کارشناسی مقدور نشود، باید، پیش از سررسید زمان، تأخیر پیش‌رو را به دادگاه گزارش کنند و توضیح کافی در مورد علل آماده نشدن بموقع گزارش را به دادگاه اعلام نمایند و مدت زمان مورد نیاز برای نهایی شدن گزارش را به دادگاه پیشنهاد و پس از قبول استمهال توسط قاضی، کار را تکمیل کنند.

۱۱. در صورت تعیین وقت رسیدگی یا دعوت از کارشناس برای تکمیل تحقیقات از طرف دادگاه، یا ارائه توضیح به دادگاه، کارشناس موظف است، در موعد مقرر در محضر دادگاه حضور یابد.

۱۲. کارشناس در زمان ابلاغ قرار و ارجاع کار به وی، تعداد کارهای در دست اجرای خود را بررسی و در صورتی که اجرای آن کار را در مهلت مقرر از حد توان خود خارج بداند، مراتب را به دادگاه اعلام کند. در این صورت، بر اساس تصمیم قاضی، کار به کارشناس دیگر ارجاع خواهد شد، یا، با اصلاح زمان معین شده در قرار دادگاه، کارشناس اول قرار را اجرا می‌کند.

۱۳. در مواردی که کارشناس یا هیئت کارشناسی در انجام وظایف مقرره با محدودیت‌هایی رویه رو شده، و با ملاحظه آن محدودیت‌ها نظریه خود را تدوین کرده باشند، باید در گزارش خود محدودیت‌ها را در کمال دقت ذکر کنند و توضیح دهند که، با وجود آن محدودیت‌ها، چگونه گزارش خود را جمع‌بندی کرده‌اند.

۱۴. چنانچه ابهاماتی در جریان ارزیابی مطرح گردیده و، از طریق استعلام، رفع ابهام شده باشد، در نظریه کارشناسی توضیح داده شود. این توضیح شامل ماهیت ابهام، نحوه استعلام، و زمان مصرف شده برای استعلام خواهد بود.

۱۵. رؤسای محترم کانون‌های کارشناسان رسمی دادگستری، مسئول حسن اجرای این دستورالعمل هستند و هر سه ماه یکبار گزارش عملکرد این دستورالعمل را به معاون نظارت شورای عالی ارسال خواهند کرد.

از همکاران ارجمند در کانون کارشناسان رسمی دادگستری که اجرای این دستورالعمل را با دقت رعایت می‌کنند و بدینوسیله مانع از تداوم آفت اطالة دادرسی می‌شوند و آن را دفع و آثار منفی آن را رفع می‌کنند، پیش‌پیش قدردانی و سپاسگزاری می‌کنم.

طهماسب مظاہری

رئیس شورای عالی